

Министерство образования и науки РФ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего профессионального образования
“Северо-Восточный федеральный университет им. М.К. Аммосова”
Институт языков и культуры народов Северо-Востока РФ
Кафедра якутского языка

“Утверждаю”: _____
Директор Г.Г. Филиппов
5 ноября 2014 г.

ПРОГРАММА
вступительных испытаний СВФУ для поступающих
в бакалавриат на базе СПО, ВО по
направлению 45.03.01 – “Филология”,
“Прикладная филология”
(якутский язык (перевод))

Якутск, 2014

1. Общие положения

Формы и условия проведения вступительных испытаний для выпускников СПО, ВО определяются Ученым советом института и доводятся до сведения абитуриентов не позднее, чем за полгода до начала. Для выпускников СПО, ВО создаются необходимые к подготовке условия, желающие могут посещать консультации.

Результаты вступительных испытаний определяются по 100балльной системе.

По результатам вступительных испытаний экзаменационная комиссия принимает решение о зачислении в бакалавриат.

2. Определение содержания государственных испытаний

Вступительные испытания должны определять уровень усвоения абитуриентом материала по якутскому языку и литературе, предусмотренного учебной программой школы и охватывать минимальное содержание данной дисциплины, установленное соответствующим государственным образовательным стандартом. Вступительные испытания включают в себя вопросы по дисциплинам «Якутский язык» и «Якутская литература». Комплексный характер экзаменационной работы по якутскому языку и литературе позволит проверить и оценить уровень подготовки экзаменуемых по разным компетенциям: лингвистической, языковой, коммуникативной и общекультурной.

Ответ должен подтвердить достаточно полное знание материала по якутскому языку, основных тем изученной программы по ФГОС.

3. Требования, проверяемые в ходе вступительных испытаний

Абитуриент должен подтвердить:

- знание грамматики якутского языка;
- знание произведений якутских писателей;
- владение якутским языком в его разговорной и литературной форме;
- знание истории родного языка, ее современного состояния и перспектив избранной специальности.
- способности анализа и обобщения знаний по якутскому языку и литературе.

4. Перечень основных учебных тем по дисциплине «Якутский язык»

Программа вступительных испытаний по направлению 45.03.01 - «Филология», «Прикладная филология» (якутский язык (перевод)) включает в себя вопросы по якутскому языку по разделам: лексика, фонетика, морфология и синтаксис.

Вариант экзаменационной работы по разделу «Якутский язык» содержит по части I - 15 заданий (A1-A15), по части II - 7 заданий.

Распределение заданий по темам.

- 1.1 Лексика – 4
- 1.2 Фонетика - 2
- 1.3 Морфология - 5
- 1.4 Синтаксис - 9
- 1.5 Стилистика – 1
- 1.6 Орфография – 1

Распределение заданий по вопросам и баллам (22 б.)

A1; A3; A5; A15 – 1.1 = 4 б.

A2; A9 – 1.2 = 2 б.

A6; A7; A10; B5; B7 – 1.3 = 5 б.

A4; A8; A12; A13; B6; B8 – 1.4 = 9 б.

A11 – 1.5 = 1 б.

A14 – 1.6 = 1 б.

Распределение по темам

1. Устойчивые слова и словосочетания – 2б.
2. Фонетический состав слова - 2 б.
3. Морфологический состав слова – 3 б.
4. Части речи – 2 б.
5. Синтаксис – 9 б.
  - 5.1. Состав предложения – 2 б.
  - 5.2. Члены предложения – 1 б.
  - 5.3. Связь слов в предложении – 3 б.
  - 5.4. Типы предложения – 2 б.
  - 5.5. Особые случаи в предложении – 1б.
6. Правописание слов с аффиксами – 1 б.
7. Функциональный стиль – 1 б.
8. Устаревшие слова – 1б.

Литература

1. П.С. Афанасьев Саха тылын лексикологията. Я., 1996.
2. Г.Г. Филиппов, И.П. Винокуров. Саха тыла. Лексика уонна морфология. Я., 2000.
3. Н.Д. Дьячковский. Саха тылын фонетиката. Я., 2000.
4. И.П. Винокуров, М.А. Черосов. Саха тылын синтаксиһа. Судургу этии. Я., 1991.
5. Г.Г. Филиппов, И.П. Винокуров. Саха тылын синтаксиһа. Холбуу этии. Я., 1996.
6. Саха тыла. 7-8 кылааска үөрэнэр кинигэ.
7. Саха тыла. 5-6 кылааска үөрэнэр кинигэ.

Методические рекомендации по проведению вступительных испытаний

Сдача вступительных испытаний проводится на открытых заседаниях экзаменационной комиссии с участием не менее трех человек. В состав комиссии, принимающей экзамен по направлению, входит не менее трех преподавателей кафедры якутского языка, якутской литературы и стилистики якутского языка и русско-якутского перевода.

Результаты вступительных испытаний определяются по 100балльной системе и объявляются на следующий день после оформления в установленном порядке протоколов заседаний экзаменационной комиссии.

На выполнение экзаменационной работы отводится 3 часа (180 минут).

Часть 1 включает 30 заданий с выбором ответа. Среднее время выполнения одного задания этой части – 1-3 минуты. Ориентировочное время выполнения этой части работы – 60 минут.

Часть 2 включает 8 заданий. На выполнение каждого задания требуется 3-7 минут. Ориентировочное время выполнения части 2 работы – 30 минут.

Рекомендуемое время выполнения части 3 работы, состоящей из одного задания с развернутым ответом – 90 минут.

**Демонстрационный вариант заданий вступительных испытаний по якутскому языку
Часть 1.**

A1. Бэлиэтэммит тыл арааһын быһаар. **Харах ыларыҥ тухары киэ² тай±а барахсан сир-халлаан сиксиктэрин кытта силбэ́эн ахан тураахтыыр эбээт!**

- 1) холбуу тыл
- 2) паараласпыт тыл
- 3) сомо±о домох
- 4) кирири тыл

A2. Уос, айах аһаҕас дорҕоонноох тылы бэлиэтээ.

- 1) алмаасчыт
- 2) тобоҕолообутунан
- 3) бырааттыы
- 4) сирдээн

A3. Бэлиэтэммит тыллартан элбэх ахсаан суолталаа±ын бул.

- 1) *Норуот* күүһэ – көмүөл күүһэ.
- 2) *Кыыс* оҕо – омук анала.
- 3) Үрдүк тииккэ олорон, *кэбэ* чуордук этэр.
- 4) Эһэм өтөбөр былыргы *сэргэ* санныйан турар.

A4. **Чыычаах ырыата** диэн тыл ситимин арааһын ый.

- 1) тардыылаах
- 2) салайыы
- 3) сыстыы
- 4) сөпсөһүү

A5. Эргэрбит тыл кэккэтин бул.

- 1) батас, остуруок
- 2) кылыһах, ыһыах
- 3) кэһиэх, ытаһа
- 4) баабыр, дыабарааскы

A6. Бэриллит этиигэ бэлиэтэммит да±аа́ын үөскээбит ньыматын ый. **Хотугу халлаан кы́ы²²ы күнэ хара²аран барар.**

- 1) кирири тыл уларыыыта
- 2) тыл ханыылаһыыта
- 3) күүһүрдэр эбиискэ
- 4) сыһыарыы көмөтүнэн

A7. **Биирдии** ахсаан аат арааһын быһаар.

- 1) барылааһын
- 2) үллэһик
- 3) кэрискэ
- 4) бытархай

A8. Баһылатыылаах холбуу этиигэ салаа чааһын арааһын быһаар. **Халы² хаар бик ти́эн, тииттэр лабаалара аллара санныыспыттар.**

- 1) т³рү³т суолталаах
- 2) миэстэ суолталаах
- 3) буолуу суолталаах
- 4) толоруу суолталаах

A9. Ньиргирэ суох бүтэй дорҕоон кэккэтин ый.

- 1) т, б, г, д
- 2) п, ч, с, к
- 3) п, г, т, ҕ

4) х, т, с, ды

A10. Сы́яарыы түһүк (падеж) халыыптаах аат тылы бул.

- 1) куойатын эргитэн
- 2) хайыһардаах о±о
- 3) сирэ±эр ыттарбыта
- 4) алаһа дыиэбит уота

A11. Бэриллибит текст көрүнүн быһаар.

Кыһыл саһылы, төбөтүн куобах бэргэһэнэн бүрүннэри тардан баран кыбыммытынан, Эрдэлиир Миитэрэй алларастыы күлэ-күлэ көтөн түстэ. Саһылы Сөдүөччүэй илдьиркэй ньачыккатынан бүрүннэри быраба охсоот, оҕонньор кэтэбириин орон түгэбэр анһан кэбистэ.

- 1) араспыыска
- 2) сайабылыанһа
- 3) дэбиэринэс
- 4) уус-уран суруйуу

A12. Бу этиигэ бэлиэтэммит тыллар этии ханнык чилиэнэ буолалларын булан бэлиэтээ. **Эрбэһин бугул саба балаҕан иһигэр бу киэһэ сүдү үөрүү буолбутун кэбиһиилээх от саба балаҕантан кистээтилэр.**

- 1) сиһилии, кэпсиирэ
- 2) толоруу, кэпсиирэ
- 3) быһаарыы, сиһилии
- 4) туһаан, кэпсиирэ

A13. Бэриллибит этии тиибин быһаар. **Туох тылынан кыайан толору этиллиэй бу түөс иһигэр күүдэпчилэнэр дьол төлөнүн**

- 1) күүһүрдүү этии
- 2) риторической ыйытыы
- 3) сэһэн этии
- 4) ыйытыы этии

A14. Аат тыл -тт халыыптаах элбэх ахсаанын таба суруллубут кэккэтин ый.

- 1) кыргыттар, оройуоттар
- 2) эмээхситтэр, чилиэттэр
- 3) о±онньоттор, түнүрэттэр
- 4) хотуттар, хоһууттар

A15. Бу таабырынна бэлиэтэммит ситими быһаар. **Кэбиһиилээх от курдук үллүбүт баай балаҕанын таһыгар Лэглээрдэр балаҕаннара эрбэһин бугул курдук чөкчөллөн турар.**

- 1) холбуу тыл
- 2) тэннэбил
- 3) паараласпыт тыл
- 4) сомо±о домох

Часть 2.

B1. Бэриллибит этииттэн бу халыыпка (тыл олоҕо+билигин ааспыт кэм сыһыарыыта+сирэй сыһыарыыта) сөп түбэхэр тылы булан суруй. **Ити Мотуо кыыс, Матрена Семенова, миэхэ көстө түһэн ааспыта сүүрбэ төгүрүк сылын быйыл туолла.**

B2. Бэриллибит этиигэ бэлиэтэммит ситим арааһын быһаар. **Бэйэбин таптаа, харыстаа, ол эрэри бэйэбинэн мунурданыма, иннинг диэки дьулуруйан, өрө дабайдар-дабайан ис...**

B3. Бэриллибит этиигэ бэлиэтэммит тыл ханнык саҥа чааһа буоларын быһаар. **Бэйэбиттэн ордук, ордук киэн өйдөөх, ыраас сүрэхтээх буолуохпун баҕардым.**

В 4.

а) Бу этиилэртэн дажаамырдаах этиини №-нэн ый. (1)Бэйэбиттэн ордук, ордук киэн өйдөөх, ыраас сүрэхтээх буолуохпун баҕардым. (2)Кыра, хатаныр Сүөдэр эргэ ырбаахыларыттан бэлэхтээри гыммыттара биир да Дьөгүөрдээннэ баппата. (3)Ол эрэри олус кыһырбыт эбэтэр олус үөрбүт киһи сатаан ыпсарыылаахтык эгэлгэлээн эппэт эбээт. (4)Ити Мотуо кыыс, Матрена Семенова, миэхэ көстө түһэн ааспыта сүүрбэ төгүрүк сылын быйыл туолла.

б) Бу этиигэ бэлиэтэммит тыл ситимин быһаар. **Ол эрэри олус кыһырбыт эбэтэр олус үөрбүт киһи сатаан ыпсарыылаахтык эгэлгэлээн эппэт эбээт.**

в) Бу этии арааһын ый. - **Маайыас, мин бу киэһэ тахсыам суоҕа, томуйахтарын хотуулларын хомуйаар.**

г) Бу этии тиибин суруй. **Элиэ көтөр тоҕо кулуннуу кистиирин билиҕит дуо, доҕоттоор, эһиги**